

«وقایع اسرائیلیه» در این گزارش به تشریح نقش سازمان‌های حمایتی در افزایش روحیه تاب‌آوری در جامعه اسرائیل می‌پردازد

باز هم خانه حتی اگر غصبی باشد...

پوریا سلطانی زاده

در دوران بحران‌ها و جنگ‌ها، تاب‌آوری اجتماعی بیشتر از هر زمان دیگری اهمیت پیدا می‌کند. این تاب‌آوری نه تنها وابسته به نهادهای دولتی یا زیرساخت‌های فیزیکی است، بلکه به میزان زیادی تحت تأثیر نهادهای اجتماعی کوچک‌تر و پایه‌ای‌تر مانند خانواده‌ها قرار دارد. در واقع، خانواده‌ها به عنوان نهاد اولیه و بنیادین، نقش بسیار اساسی در شکل‌گیری و تقویت تاب‌آوری ایفا می‌کنند.

مانور؟ نه، این دفعه واقعی است

«این یک بحران بزرگ اعتماد بود. ما رها شدیم، قطعاً رها شدیم؛ نمی‌دانم باید بگویم «فروخته شدیم» یا نه. احساس وحشتناک و وحشتناکی بود. چطور آنها را ندیدیم؟ بعد شروع کردیم به فکر کردن که این چیست؛ شبیه خیانت است. بوی خیانت از سطوح بالا می‌آید.»

آنچه خواننده روایت زنی است اسرائیلی از آغازین ساعات روز ۷ اکتبر ۲۰۲۳ و شنیدن خبر حمله حماس به رژیم، لحظاتی که او علی‌رغم سال‌ها آموزش و تعلیم از طریق نهادهای مختلف، دچار بحران می‌شود و ترس بزرگ وجودش را فرامی‌گیرد. حالا اما باید با حفظ خونسردی، طوری رفتار کند که خودش و فرزندانش در مواجهه با این مسئله مغلوبه نشوند و بتوانند از آن با موفقیت عبور کنند. فرزندی که البته پیش‌تر در مدرسه و دانشگاه، تمرین‌هایی داشته‌اند ولی حالا باید تمام آن آموخته‌ها را در کنار خانواده که کانون اصلی آرامش و سکون است، پیاده کنند. خانواده هم البته در طول این سال‌ها بی‌کار ننشسته و از طرق گوناگون او را آماده کرده است.

اولین قدم

اولین و مهم‌ترین اقدامی که خانواده‌ها می‌توانند در راستای تقویت تاب‌آوری انجام دهند، ایجاد فضای امن روانی است. در شرایط بحرانی، کودکان و بزرگسالان بیشتر از هر زمان دیگری به حمایت عاطفی نیاز دارند. تحقیقات نشان می‌دهند که در شرایط بحران افرادی که در کنارشان حمایت عاطفی وجود دارد سریع‌تر از بحران‌ها عبور می‌کنند و آسیب‌های روانی کمتری متحمل می‌شوند. خانواده‌ها می‌توانند از طریق گفت‌وگو، حمایت عاطفی و آرامش بخشی به کودکان و دیگر اعضای خانواده کمک کنند که اضطراب و استرس‌های ناشی از بحران‌ها را کاهش دهند. همچنین پژوهش دانشگاه عبری اورشلیم نشان می‌دهد که اقدامات ساده اما مؤثر والدین می‌تواند احساسی امن برای کودک بسازد. گفتن «درک احساسات فرزند و صحبت در مورد آنها» به جای سکوت، شنیدن و تأیید ترس فرزند به جای سرکوب، بحث کردن درباره راه‌های کوچک برای مواجهه با ترس به جای پنهان کردن آن و... تنها برخی راهکارهایی هستند که یک خانواده می‌تواند خانه‌اش را از یک مکان بحران به پناهگاه روانی امن تبدیل کند.

نقش نهادهای اجتماعی و حمایتی

«آن روز بچه‌ها را اصلاً به یاد نمی‌آورم... آن‌ها را به یوتیوب وصل کردیم و من و همسر من جلوی تلویزیون نشسته بودیم... شوهرم نمی‌فهمید چه بر سرم آمده، چون کاملاً متفاوت واکنش نشان دادم... معمولاً دم قوی‌ای هستم، اما این بار اصلاً قوی نبودم، ترسیده بودم.» در بسیاری از مواقع، خانواده‌ها نمی‌توانند به‌طور انفرادی با بحران‌ها مقابله کنند. در این شرایط، استفاده از شبکه‌های اجتماعی و حمایتی می‌تواند یک اقدام حیاتی باشد. این شبکه‌ها می‌توانند شامل خویشاوندان، همسایگان، دوستان و حتی سازمان‌های دولتی و غیردولتی باشند. مادران به بررسی اقدامات برخی از این نهادها و غیرانتفاعی و دولتی در حمایت از خانواده می‌پردازیم.

سازمان بیلینسون

سازمان بیلینسون یکی از مهم‌ترین سازمان‌های غیرانتفاعی در اسرائیل است که

بیمارستان بیلینسون در شهر بیت‌لحم در نواحی مرکزی اسرائیل

مالی، مواد غذایی و دارویی و کمک‌های اضطراری است. این گروه‌ها همچنین مشاوره‌های روان‌شناسی و اجتماعی به خانواده‌ها می‌دهند تا آن‌ها بتوانند ترس‌ها و اضطراب‌های ناشی از بحران‌ها را مدیریت کنند.

سازمان زن برای زنان

سازمان زن برای زنان یک سازمان غیردولتی در اسرائیل است که به‌طور خاص به حمایت از مادران و زنان آسیب‌دیده از بحران‌ها و جنگ‌ها پرداخته و به آنها خدمات روان‌شناختی، اجتماعی و حمایتی ارائه می‌دهد. این سازمان در بحران‌ها و شرایط جنگی، به‌ویژه در جنگ‌های اخیر با حماس نقش مهمی در حمایت از زنان و کودکان آسیب‌دیده ایفا کرده است.

این سازمان به انجام حمایت‌های روان‌شناختی، کمک‌های مادی و بسته‌های حمایتی شامل مواد غذایی، دارویی و بهداشتی برای مادران و کودکان می‌پردازد. در طول جنگ اخیر رژیم صهیونیستی با غزه، سازمان «زن برای زنان» توانست به بیش از ۵۰۰ زن و کودک در مناطق آسیب‌دیده خدمات حمایتی، روان‌شناختی و مادی ارائه دهد. این خدمات به‌ویژه در کاهش احساس انزوا و اضطراب زنان و کمک به آنها در بازسازی روانی و اجتماعی بسیار مؤثر بود.

شورای ملی کودک اسرائیل

شورای ملی کودک اسرائیل یکی از قدیمی‌ترین و اثرگذارترین نهادهای مدنی این کشور در حوزه حمایت از حقوق کودکان است؛ نهادی که از دهه ۱۹۸۰ فعالیت می‌کند و خود را «صدای کودکان» در برابر دولت، نظام قضایی و نهادهای عمومی می‌داند. این شورای یک سازمان امدادی مقطعی، بلکه نهادی سیاست‌محور، حقوقی و مداخله‌گر است که در بزنگاه‌های بحران، نقش آن پررنگ‌تر می‌شود. در جریان جنگ غزه شورای ملی کودک تمرکز ویژه‌ای بر کودکان ساکن مناطق مرزی، خانواده‌های تخلیه‌شده و کودکانی که والدینشان به خدمت ذخیره فراخوانده شدند، گذاشت. این شورای از طریق خط تماس ویژه، خدمات مشاوره‌ای و حقوقی در اختیار خانواده‌ها قرار داد؛ به آن‌ها کمک کرد تا حقوق آموزشی، خدمات درمانی و حمایت‌های اجتماعی فرزندانشان در شرایط اضطراری حفظ شود.

از جمله اقدامات برجسته شورای در این دوره، هشدارهای رسمی درباره تأثیرات روانی جنگ بر کودکان و مطالبه از دولت برای تقویت خدمات سلامت روان کودک بود. شورای در بیانیه‌ها و گزارش‌های خود بارها تأکید کرد که کودکان نه «حاشیه جنگ»، بلکه یکی از آسیب‌پذیرترین گروه‌های آن هستند و سیاست‌گذاری اضطراری بدون توجه به وضعیت کودکان ناقص و خطرناک است.

تمامی این نهادها در بحران‌ها نقش کلیدی در تقویت تاب‌آوری خانواده‌ها و در نهایت جامعه اسرائیل ایفا می‌کنند. از سازمان‌های غیردولتی که به ارائه حمایت‌های روان‌شناختی و مشاوره‌ای فوری می‌پردازند تا شبکه‌های محلی که از طریق همبستگی و حمایت اجتماعی، از احساس تنهایی خانواده‌ها می‌کاهند. این نهادها به خانواده‌ها کمک می‌کنند تا در شرایط بحرانی، آرامش خود را حفظ کنند و به کودکان احساس امنیت بدهند؛ امری که در نهایت به تاب‌آوری جامعه در برابر بحران‌های بزرگ می‌انجامد.

در مواقع بحران‌های انسانی و جنگ‌ها به خانواده‌ها و افراد آسیب‌دیده خدمات روان‌شناختی و اجتماعی ارائه می‌دهد. این سازمان به‌طور خاص در بحران‌ها، مشاوره فوری روان‌شناختی برای کودکان و والدین فراهم می‌کند و از طریق کارگاه‌ها و جلسات گروهی به خانواده‌ها کمک می‌کند تا احساسات خود را به درستی مدیریت کنند. این خدمات به‌ویژه در مناطق مرزی و جنگ‌زده برای حمایت از خانواده‌ها و کاهش اضطراب‌ها و تروماهای روانی بسیار مؤثر است.

در جنگ اخیر، بیلینسون اقدام به ارائه مشاوره روان‌شناختی در مناطق تخلیه‌شده کرد. این سازمان در مناطق شمالی و مرزی که بیشترین آسیب را از حملات موشکی دیدند، حضور داشت و به‌طور خاص به کودکان و والدین آواره کمک‌های روان‌شناختی و پشتیبانی اجتماعی ارائه کرد. خدمات این سازمان به‌ویژه برای کسانی که در اثر ترس و اضطراب ناشی از حملات شدید موشکی تحت فشار روانی قرار گرفته بودند، حیاتی بود.

خدمات روان‌شناسی و پشتیبانی اجتماعی

وزارت بهداشت اسرائیل

وزارت بهداشت اسرائیل یکی از نهادهای دولتی اصلی است که در شرایط بحران و جنگ‌ها به خانواده‌ها و افراد آسیب‌دیده، کمک‌های روان‌شناختی، مشاوره اضطراری و حمایت اجتماعی می‌دهد. این وزارتخانه با اعزام تیم‌های مشاوره روان‌شناختی و برگزاری جلسات درمانی آنلاین و تلفنی در بحران‌ها، به حمایت از افراد پرداخته است. این خدمات به‌ویژه در مناطق جنگ‌زده برای کاهش اضطراب، استرس و تروماهای ناشی از جنگ ارائه می‌شود.

در سال ۲۰۲۴، گزارش وزارت بهداشت نشان داد که حدود ۵۰۰۰ تماس برای خدمات اضطراری سلامت روان به مراکز مرتبط انجام شده است. همچنین مشارکت در برنامه‌های تقویت تاب‌آوری اجتماعی و حمایت روانی از حدود ۴۰۰۰۰ در سال ۲۰۲۴ به ۱۷۱۰۰۰ در سال ۲۰۲۴ افزایش یافته که بیش از ۳۰۰ درصد رشد را نشان می‌دهد.

سازمان ساهار

این سازمان یکی از نهادهای معتبر و فعال در زمینه حمایت روانی در اسرائیل است که در مواقع بحران و جنگ‌ها به خانواده‌ها، به‌ویژه به مادران و کودکان، خدمات مشاوره و درمان اضطراری روان‌شناختی ارائه می‌دهد.

این سازمان یکی از بزرگ‌ترین خدمات‌دهندگان پشتیبانی آنلاین و تلفنی در اسرائیل است. پس از ۱۷ اکتبر، این سازمان با افزایش ۴۰ درصدی (چهار برابر) تماس‌های اضطراری مواجه شد، یعنی در سال ۲۰۲۳ مجموعاً بیش از ۳۶۰۰۰ تماس دریافت و در سال ۲۰۲۴ این رقم به بیش از ۵۳۰۰۰ تماس رسید.

شبکه‌های حمایتی محلی؛ «شبکه‌های همسایگی»

شبکه‌های همسایگی یکی از مهم‌ترین شبکه‌های اجتماعی است که در اسرائیل در شرایط بحران فعال است. این شبکه‌ها که به‌طور معمول از طریق گروه‌های واتساپ و وی‌چت ایجاد می‌شوند، به سرعت در مواقع بحران به یکدیگر کمک می‌کنند. این کمک‌ها شامل اشتراک‌گذاری اطلاعات حیاتی، کمک‌های